

Dokazování v trestním řízení

BZ408Z

Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

8. 4. 2011

Vývoj dokazování v českých zemích

- Ve středověkém českém trestním právu byly důkazy označovány jako prostředky **průvodní**
- Teorie o důkazech byla označována jako **zákonná teorie průvodní**
- Vzniká **zásada materiální pravdy**
- **Dokazování jako rekonstrukce skutkového stavu**

Základní zásady dokazování v současném trestním právu

- Zásada materiální pravdy
- Zásada oficiality
- Zásada vyhledávací
- Zásada presumpce neviny
- Zásada volného hodnocení důkazů
- Zásada přiměřenosti a zdrženlivosti
- Zásada kontradiktorního řízení

Pojmy důkazního práva

- **Pojem důkazní právo** (souhrn pravidel a předpisů)
- **Důkazní prostředek** (zdroj)
- **Důkaz** (informace)
- **Předmět důkazu** (okolnost, jež má být zjištěna)
- **Vyhledávání důkazu** (opatření, zajištění)
- **Provádění důkazu** (zjištění předmětu důkazu)
- **Hodnocení důkazu** (rozumový a myšlenkový postup – závažnost/ zákonnost/ pravdivost)

Účel dokazování

- Rekonstruovat skutečnost z minulosti tak, aby poznání této skutečnosti bylo jejím správným odrazem.
- Zjistit pravdu, tedy takový stav, který je ve shodě se skutečností; jen toto zjištění může být základem spravedlivého a přesvědčivého rozhodnutí.
- Dokázána musí být vždy vina, pouhé nevyvrácené podezření k odsouzení nestačí (in dubio pro reo), přičemž vina musí být založena pouze na skutkových zjištěních.

Otázky důkazního břemene

- Zásada presumpce nevinu, zásada kontradiktorní
- OČTŘ musí mít faktický a právní zájem na zjištění skutkového stavu – materiální pravda (osvícená inkvizice)
- Obviněný nemusí dokazovat svou nevinu (presumpce nevinu)
- Formální a materiální důkazní břemeno v cizích úpravách (rozdělení důkazního břemene mezi strany v závislosti na dokazované skutečnosti, objektivní zájem stran, burden of going forward, burden of persuasion, burden of producing evidence, burden of proof, burden of establishing, atd.)

Předmět a rozsah dokazování

- **Okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé** (hledisko hmotného práva – formální a materiální znaky trestného činu, pachatel, druh a výměra trestu, náhrada škody, okolnosti trestného činu)
- **Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení** (hledisko procesního práva – přerušení řízení, otázky povinnosti svědčit, atd.)
- **Okolnosti důležité pro použití odklonů** (zda se obviněný činu dopustil /ne vina!/, náhrada škody, atd.) nebo **jiných zvláštních způsobů řízení** (zda jde skutečně o uprchlého, atd.).

Okolnosti, které není třeba dokazovat

- Právní předpisy uveřejněné nebo registrované ve Sbírce (iura novit curia)
- Otázka cizozemské právní úpravy (hmotně-právní a procesní hledisko!)
- Skutečnosti, o nichž bylo rozhodnuto způsobem pro trestní řízení závazným (otázky osobního stavu, apod.)
- Skutečnosti a poznatky, které považujeme ze zkušenosti za pravdivé, pokud se nevyskytne rozumná pochybnost o nich (příčetnost obviněného, podání osoby na poště, atd.)

Rozdělení důkazů

1. Podle vztahu k předmětu řízení:

- **Usvědčující**
- **Ospravedlňující**

2. Podle pramene:

- **Původní** (bezprostřední – přímý vjem svědka, video z ohledání místa činu, originál smlouvy)
- **Odvozené** (zprostředkované – z doslechu, atd.)

3. Podle vztahu k dokazované skutečnosti:

- **Přímé** (prosté – dokazuje přímo vinu nebo nevinu, jako hlavní skutečnost)
- **Nepřímé** (složené – lze z nich dovodit hlavní skutečnost)

Rozvržení dokazování do různých stádií trestního řízení

1. **Dokazování v přípravném řízení:**

- Dokazování v průběhu prověřování
- Dokazování ve vyšetřování a rozšířeném vyšetřování
- Dokazování ve zkráceném řízení

2. **Dokazování v řízení před soudem:**

- Dokazování při předběžném projednání obžaloby
- Dokazování při hlavním líčení
- Dokazování v odvolacím řízení
- Dokazování ve veřejném a neveřejném zasedání
- Dokazování v řízení o mimořádných opravných prostředcích

Jednotlivé důkazní prostředky

- **Výpověď obviněného** (§ 90 - § 95)
- **Výslech svědka** (§ 97 - § 104)
- **Znalecký posudek** (§ 105 - § 111)
- **Věcné a listinné důkazy** (§ 112)
- **Ohledání** (§ 113 - § 118)

- Za důkaz může sloužit vše?
- Nepřípustný důkaz?

Zvláštní způsoby dokazování

- **Konfrontace** (§ 104a)
 - Důkazní prostředek, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích obviněného nebo svědka a jiných obviněných nebo svědků tak, že tyto osoby jsou před OČTŘ postaveny tváří v tvář.
- **Rekognice** (§ 104b, resp. § 93 odst. 2)
 - Důkazní prostředek spočívající v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznává a tím ztotožňuje konkrétní osobu či věc.
- **Vyšetřovací pokus** (§ § 104c)
 - Důkazní prostředek, jímž se v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřují nebo upřesňují skutečnosti, zjištěné v trestním řízení, příp. jsou zjišťovány nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.

➤ **Rekonstrukce** (§ 104d)

- Důkazní prostředek, spočívající v obnovení situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověření výpovědi podezřelého, obviněného nebo poškozeného/svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.

➤ **Prověrka na místě** (§ 104e)

- Důkazní prostředek spočívající v doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, a to zpravidla za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo poškozeného/svědka.

Operativně pátrací prostředky

- **Předstíraný převod** (§ § 158c)
- **Sledování osob a věcí** (§ 158d)
- **Použití agenta** (§ 158e)

Předstíraný převod (§ 158c)

- Písemné povolení státního zástupce
- Předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění, včetně převodu věci:
 - K jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,
 - Jejíž držení je nepřípustné,
 - Která pochází z trestného činu, nebo
 - Která je určena ke spáchání trestného činu.

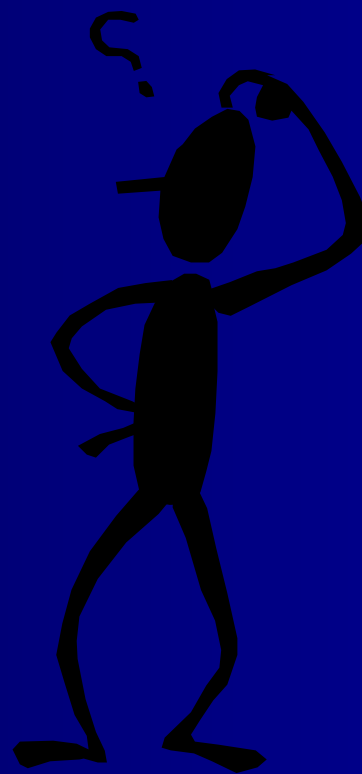
Sledování osob a věcí (§ 158d)

- Povolení státního zástupce nebo soudce
- Získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky

Použití agenta (§ 158e)

- Povolení soudce vrchního soudu
- Použití příslušníka Policie ČR k úkolům uloženým řídicím policejním orgánem, vystupujícího zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti,
- Zákaz provokovat trestnou činnost,
- Trestnost nebo beztrestnost agenta,
- Kontrolní oprávnění v rámci státního zastupitelství,
- Použití v přípravném řízení a v řízení před soudem

Dotazy ?

Děkuji za pozornost.